

Sygn. akt II CSK 321/06

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z wniosku M. J.

przy uczestnictwie K. J.

o podział majątku wspólnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 stycznia 2007 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 3 lutego 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

M. J. wniosła o dokonanie podziału majątku dorobkowego powstałego w czasie trwania małżeństwa z K. J. zawartego w dniu 22 kwietnia 1995 r. i rozwiązanego przez rozwód wyrokiem z dnia 5 lutego 2003 r., obejmującego między innymi wierzytelność z tytułu wyposażenia z majątku dorobkowego spółki cywilnej „H.” o wartości 200 000 zł.

Postanowieniem z dnia 22 września 2005 r. Sad Rejonowy dokonał podziału majątku dorobkowego w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni na wyłączną własność meble i przedmioty gospodarstwa domowego oraz zasądził od M. J. na rzecz K. J. tytułem spłaty kwotę 9 662 zł i tytułem zwrotu połowy nakładów z majątku wspólnego zainteresowanych na majątek odrębny wnioskodawczyni kwotę 69 400 zł w trzech ratach, pierwszą w kwocie 20 000 zł płatną do dnia 28 lutego 2006 r., drugą w kwocie 25 000 zł płatną do dnia 28 lutego 2007 r. a trzecią w kwocie 24 400 zł płatną do dnia 28 lutego 2008 r. Oddalił wniosek w pozostałym zakresie i wyliczył wartość przedmiotu działu na kwotę 158 124 zł.

Sąd ustalił, że w czasie małżeństwa zainteresowani nabyli szereg ruchomości opisanych w pkt 1 sentencji. Przed zawarciem małżeństwa w 1994 r. wnioskodawczyni kupiła za kwotę 40 000 zł nieruchomość zabudowaną budynkiem mieszkalnym, który został wyremontowany w latach 1995 – 1999 z dochodów uczestnika, ze środków pochodzących z jego firmy, a także pożyczek od brata i innych osób. K. J. od brata pożyczył 40 000 zł i w ramach zwrotu tej pożyczki przeniósł na niego własność mieszkania. Materiał na remont kupowali także rodzice uczestnika. Samochód Citroen Picasso oraz motocykl Yamaha Drag Star wzięte były w leasing przez spółkę cywilną uczestnika i jego matki a po zakończeniu tych umów własność samochodu przeszła na matkę uczestnika, a własność motocykla na spółkę. Wartość ruchomości objętych podziałem wynosiła 19 324 zł, a nakładów na nieruchomość wnioskodawczyni kwotę 138 800 zł.

Według oceny Sądu pierwszej instancji wyposażenia i towarów spółki „H.”, której współnikiem jest uczestnik, oraz nakładów na tę spółkę dokonanych w czasie trwania małżeństwa zainteresowanych, także samochodu Citroen i motocykla

Yamaha nie można było objąć działem, gdyż podział majątku spółki cywilnej i zysków uzyskanych przez uczestnika – współnika nastąpić może dopiero po rozwiązaniu umowy spółki.

W apelacji wnioskodawczynie wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie w całości wniosku a zwłaszcza rozliczenia wyposażenia i nakładów na firmę „H.”, samochodu Citroen i motocykla Yamaha, bądź jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Uczestnik natomiast w swej apelacji kwestionującej rozkład spłaty na raty połowy nakładów na remont domu wnioskodawczynie wniósł o zasądzenie jednorazowe należności z tego tytułu, bądź o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia 3 lutego 2006 r. Sąd Okręgowy obie apelacje oddalił. W szczególności za nietrafny uznał zarzut wnioskodawczynie dotyczący opinii biegłego. W całości podzielił ocenę dowodów przeprowadzoną przez sąd pierwszej instancji i stwierdził, że dokonał on ustaleń dotyczących nie tylko sytuacji majątkowej wnioskodawczynie i jej rodziców ale także dochodów uczestnika z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i dochodów spółki „H.” oraz wartości towarów w tej spółce.

Odnosząc się do apelacji uczestnika, wyraził pogląd, że niewysokie dochody wnioskodawczynie uzasadniały rozłożenie świadczenia na raty.

Wnioskodawczynie w skardze kasacyjnej opartej na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. art. 45 k.r.o. i art. 1038 k.c. w zw. z art. 567 § 3 k.r.o. oraz na naruszeniu przepisów postępowania w stopniu mającym wpływ na wynik sprawy, a to art. 378 k.p.c. i art. 386 § 4 k.p.c. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnieniem wstępnym wymagającym odniesienia była kwestia dopuszczalności skargi kasacyjnej. W sprawie o podział majątku dorobkowego ten nadzwyczajny środek odwoławczy przysługuje gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 150 000 zł (art. 519¹ § 2 k.p.c.). Wartością przedmiotu

zaskarżenia jest w tym wypadku w zasadzie wartość udziału należącego do zainteresowanego i tylko wyjątkowo gdy podważa on samą zasadę działu albo zaskarża rozstrzygnięcie dotyczące roszczeń uzupełniających wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału (por postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60).

W sprawie jednak ten wyjątkowy wypadek wystąpił, gdyż wnioskodawczyni oprócz ustalenia wartości jej udziału w majątku dorobkowym, zakwestionowała sposób rozliczenia nakładów z majątku wspólnego małżonków na jej majątek odrębny, a przede wszystkim nierozliczenie nakładów z majątku wspólnego na spółkę „H.” a wartość tego roszczenia już we wniosku określona została na kwotę 200 000 zł. W wypadku nie objęcia działem roszczenia uzupełniającego do wartości przedmiotu zaskarżenia należy doliczyć całą jego wartość (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 11)

W systemie apelacyjnym postępowanie prowadzone przez sąd drugiej instancji, pozostając postępowaniem odwoławczym i kontrolnym jest jednocześnie postępowaniem rozpoznawczym, co oznacza, że sąd ten ma z jednej strony pełną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia swobodę jurysdykcyjną, z drugiej natomiast ciąży na nim obowiązek rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice, jak i nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków (por np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2006 r., II CSK 132/05 niepublikowany).

Nie można więc odeprzeć zarzutu naruszenia art. 378 k.p.c., skoro nie został rozpoznany zarzut apelacji dotyczący braku ustaleń dotyczących sytuacji mieszkaniowej zainteresowanych, a także w istocie zarzut nierozliczenia przysługującej skarżącej wierzytelności z tytułu pokrycia przez uczestnika wkładu w spółce cywilnej „H.” ze środków należących do majątku wspólnego. Wprawdzie Sad drugiej instancji, wskazał, że Sąd Rejonowy poczynił ustalenia konieczne do rozpoznania tego roszczenia uzupełniającego niemniej nie są one kompletne, a o

jego nieuwzględnieniu zadecydował nietrafny pogląd, że taka wierzytelność nie może zostać rozliczona w postępowaniu o podział majątku dorobkowego.

Pominiecie przez Sądy meriti rozpoznania roszczenia uzupełniającego w postaci wierzytelności z tytułu pokrycia przez uczestnika wkładu w spółce „H.” ze środków należących do majątku wspólnego jest także nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (por wyrok Sadu Najwyższego z dnia 21 października 2005 r., niepublikowany i z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03. M. Spół. 2004, nr 5, s.45)

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wierzytelność z tytułu pokrycia wkładu jednego z małżonków w spółce cywilnej ze środków należących do majątku wspólnego podlega rozliczeniu na podstawie art. 45 k.r.o. stosowanego w drodze analogii (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2004 r., III CZP 46/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 152). *De lege lata* w skład majątku odrębnego wchodzi spółkowe prawa korporacyjne oraz tzw. ogólne prawa obligacyjne. W skład majątku wspólnego wchodzi natomiast wierzytelność o wypłatę konkretnej kwoty z osiągniętego przez spółkę zysku, oraz jako dorobek, także konkretna suma pieniężna otrzymana tytułem zysku. Dopóki trwa stosunek prawny spółki wspólność łączna majątku wspólnego jest nienaruszalna (art. 863 k.c.) W skład majątku wspólnego nie wejdzie żadna wierzytelność związana z majątkiem, jaki otrzyma wspólnik po rozwiązaniu i likwidacji spółki.

Z tych względów skarga kasacyjna podlegała uwzględnieniu (art. 398¹⁵ k.p.c.)